

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 czerwca 2023 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji po rozpoznaniu wniosku z dnia 26.05.2022 r. odmówił A. S. ponownego ustalenia wysokości policyjnej emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ emerytalny przytoczył treść art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, (...) Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowe i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2020 r. poz. 723 z późn. zm. - zwanej dalej ustawą zaopatrzeniową), zgodnie z którym decyzja organu emerytalnego ustalająca prawo do zaopatrzenia emerytalnego lub wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia ulega uchyleciu lub zmianie na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności faktyczne, które mają wpływ na prawo do zaopatrzenia emerytalnego lub wysokość świadczeń pieniężnych z tytułu tego zaopatrzenia.

Organ rentowy wyjaśnił, że przepisy ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r., poz. 2270 - zwanej dalej ustawą zmieniającą) w odniesieniu do art. 15c, art. 22a i art. 24a przewidujących ponowne ustalenie wysokości emerytury policyjnej, policyjnej renty inwalidzkiej i policyjnej renty rodzinnej nie uległy zmianie, co oznacza konieczność ich stosowania przez organ emerytalny. Wskazał, że sytuacji tej nie zmienia, niemająca mocy zasady prawnej, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 r. III UZP 1/20, która w żaden sposób nie wpływa na moc powszechnie obowiązujących przepisów art. 15c, ar. 22a i art. 24a, które nadal funkcjonują w obrocie prawnym i muszą być uwzględniane przez organ emerytalny przy wydawaniu decyzji o ponownym ustaleniu wysokości świadczeń.

Organ argumentował, że na podstawie sporządzonej przez Instytut Pamięci Narodowej informacji Nr 337862/2017 z dnia 24.04.2017 r. określającej okres pełnienia przez wnioskodawcę służby na rzecz totalitarnego państwa od 16.12.1969 r. do 15.04.1990 r., decyzją z 6.06.2017 r. ponownie ustalono wysokość emerytury policyjnej od dnia 1.10.2017 r. zgodnie z przepisami ustawy zmieniającej. Podkreślił, że wnioskodawca nie odwołał się od tej decyzji, która jest prawomocna. Organ rentowy stwierdził, że w wyniku zmiany przepisów emerytalnych dla rozstrzygnięcia czy odwołujący się pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, decydująca jest treść informacji wydanej w trybie art. 13a ww. ustawy przez Instytut Pamięci Narodowej. Wskazał, że organ samodzielnie nie dokonuje kwalifikacji służby na rzecz totalitarnego państwa, bowiem jedynym dysponentem akt osobowych i informacji o przebiegu służby jest instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Treść (...) z IPN pozostaje dla organu nadal wiążąca. W efekcie pozwany uznał, że nie występuje żadna z podstaw z art. 33 ustawy zaopatrzeniowej. (decyzja w aktach MSWiA)

A. S., reprezentowany przez pełnomocnika w osobie adwokata, odwołał się od powyższej decyzji, zarzucając, że została ona wydana:

na podstawie przepisów ustawy niezgodnych z Konstytucją RP z 2 kwietnia 1997 r., a także Konwencją Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzoną w R. 4 listopada 1950 r. (dalej EKPC), a w tym w szczególności art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, a w konsekwencji stanowi podstawę skarżonej decyzji art. 24a w zw.

z art. 15c oraz art. 13 ust. 1 lit 1c w związku z art. 13b ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (dalej : ustawy emerytalnej) - są niezgodne z art. 2, art. 10, art. 30, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 42 oraz art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a także z art. 6 i 8, art. 14 EKPC, art. 1 Protokołu Nr (...) do EKPC, co powoduje oczywistą niezgodność z wymienionymi przepisami skarżonej decyzji;

z naruszeniem art. 13 b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej poprzez błędną jego interpretację, polegającą na dokonaniu wykładni pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” określonego w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej bez uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, w tym także indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka;

z naruszeniem art. 33 ust. 1 pkt 1 i pkt 6 ustawy zaopatrzeniowej, poprzez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy w sprawie niniejszej zachodzi przesłanka, o której mowa w art. 33 ust. 1 pkt 1 i pkt 6 ustawy zaopatrzeniowej.

W konkluzji odwołujący się wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez nakazanie pozwanemu ponownego przeliczenia przysługującego mu świadczenia z pominięciem art. 15c ustawy zaopatrzeniowej od dnia 26.05.2022 r. oraz o zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu strona skarżąca argumentowała m.in., że w sprawie zachodzi przesłanka z art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej „nowe okoliczności i nowe dowody”, powołując się na wyrok SA w Warszawie z 5.11.2015 r., III AUa 1889/14, a także na wytyczne przedstawione przez SN w uchwale 7 sędziów z 16.09.2020 r., III UZP 1/20 przy dokonywaniu wykładni pojęcia służby na rzecz państwa totalitarnego. Podniósł też, że brak uwzględnienia okoliczności i dowodów wynikających z akt IPN koniecznych dla oceny zaistnienia przesłanki służby na rzecz państwa totalitarnego stanowi błąd o jakim mowa w art. 33 ust. 1 pkt 6 ustawy zaopatrzeniowej. (odwołanie k. 4-6)

W odpowiedzi na odwołanie Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W., reprezentowany przez radcę prawnego, wniósł o jego oddalenie podtrzymując w całości stanowisko, jak w zaskarżonej decyzji i przytoczoną na jego poparcie argumentację, a ponadto wniósł także o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podkreślił, że nowej okoliczności nie stanowi odmienna niż w pierwotnym postępowaniu ocena znanych wówczas temu organowi okoliczności. Podniósł też, że warunkiem ponownego ustalenia prawa do świadczenia na podstawie art. 33 ustawy zaopatrzeniowej jest ujawnienie nowych okoliczności i dowodów, które istniały w dacie decyzji przyznającej prawo do emerytury, a nie zostały uwzględnione przez organ rentowy. Pozwany zaznaczył, że w n/n sprawie ubezpieczony nie przedstawił jakichkolwiek nowych dowodów lub okoliczności faktycznych mających wpływ na prawo do zaopatrzenia emerytalnego lub wysokość świadczenia z tego tytułu. (odpowiedź na odwołanie k. 9-10)

Postanowieniem z dnia 13.03.2023 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, na podstawie art. 461 §3 k.p.c., przekazał sprawę do rozpoznania i rozstrzygnięcia Sądowi Okręgowemu w Łodzi. (postanowienie k. 31)

Na rozprawie z 27.07.2023 r. - bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w sprawie - pełnomocnik wnioskodawcy poparł odwołanie i wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, a pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie odwołania. (stanowiska stron - e-prot. z 27.07.2023 r.: 00:00:43, 00:00:56, 00:05:05, 00:07:05)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołujący – A. S. urodził się (...)

Przebieg służby odwołującego jako funkcjonariusza MO był następujący:

- od 16.12.1969 r. do 31.12.1974 r. pełnił służbę w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa K. Miejskiej MO w Ł. na stanowisku oficera techniki operacyjnej,

- od 14.10.1974 r. do 16.04.1975 r. odbył Kurs (...) Pionu T Służby Bezpieczeństwa w Ł.,
- od 1.01.1975 r. do 31.08.1975 r. służył w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa K. Miejskiej MO w Ł. na stanowisku referenta techniki operacyjnej,
- od 1.09.1975 r. do 30.06.1983 r. pełnił służbę w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa K. Miejskiej MO w Ł./Komendy Wojewódzkiej MO w Ł. na stanowisku starszy referent techniki operacyjnej,
- od 1.09.1984 r. do 26.06.1987 r. był nieetatowym słuchaczem Wyższej Szkoły (...) w Ł., a zdobytą tam wiedzę wykorzystywał w udoskonalaniu pracy urządzeń technicznych,
- od 1.07.1983 r. do 15.04.1990 r. służył w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej MO w Ł. na stanowisku starszego inspektora.

Wnioskodawca zakończył służbę w dniu 15.04.1990 r. na własną prośbę.

Wydział T, w którym wnioskodawca pełnił służbę był wydziałem łączności i zajmował się zbieraniem informacji. Odwołujący się pracował w nim jako elektronik, a jego praca polegała na tym, że dbał o sprzęt używany do zbierania informacji tajnych. Jego praca sprowadzała się do obsługi, naprawy i konserwacji sprzętu używanego do inwigilacji. W trakcie służby wnioskodawca nie uczestniczył w żadnych działaniach operacyjnych. Wnioskodawca osobiście nie prowadził żadnych działań inwigilacyjnych, ani nie zakładał żadnych podsłuchów. Odwołujący nie naruszał praw człowieka wykonując swoją pracę jako funkcjonariusz MO. Nie wykonywał czynności mających na celu zwalczanie opozycji demokratycznej oraz związków zawodowych w badanym okresie. W opiniach służbowych przełożeni wskazywali, że wnioskodawca dał się poznać jako funkcjonariusz rzetelny, sumienny i obowiązkowy, który wykonywał polecone prace dokładnie i przejawiał dużo własnej inwencji, a jego praca koncentruje się na wykonywaniu zadań techniczno-operacyjnych. Podkreślano, że jest samodzielny oraz posiada wieloletnie doświadczenie w pracy Sekcji II oraz tajnych przeszukań, a także że zajmuje się chętnie trudnymi zadaniami w skomplikowanych sytuacjach operacyjno-technicznych. Z opinii tych wynika, że wnioskodawca zajmował się instalacją technicznych źródeł informacji.

Z treści dokumentów osobowych wnioskodawcy nie wynika, by w okresie pełnienia służby w MO podjął on bez wiedzy i zgody przełożonych czynną współpracę z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Wnioskodawca był odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi oraz Brązową Odznaką za zasługi w ochronie ładu i porządku publicznego. (akta osobowe wnioskodawcy - płyta CD k. 43, zeznania wnioskodawcy e-prot. z 27.07.2023 r.:00:01:56, przebieg służby k. 3 akt MSWiA)

Decyzją z 8.05.1990 r., przyznano wnioskodawcy prawo do emerytury milicyjnej. (decyzja o ustaleniu prawa do emerytury milicyjnej k. 6 akt MSWiA)

W 2010 r. obniżono policyjną emeryturę wnioskodawcy. (okoliczność niesporna, a nadto decyzja z 14.12.2009 r. wraz z wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z 9.11.2011 r. XVIII U 4838/10, wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12.03.2013 r. III AUa 921/12, postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 28.01.2014 r. w aktach MSWiA)

Instytut Pamięci Narodowej nadesłał do organu rentowego informację o przebiegu służby z dnia 24.04.2017 r., w której podano, że odwołujący w okresie od 16.12.1969 r. do 15.04.1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. (informacja o przebiegu służby w aktach MSWiA)

Po uzyskaniu ww. informacji o przebiegu służby Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wydał decyzję z 6.06.2017 r., którą ponownie ustalił wysokość świadczenia emerytalnego wnioskodawcy od 1.10.2017 r. W decyzji wskazano, że podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 3935,86 zł. Emerytura wynosi 28,06% podstawy wymiaru, a jej łączna wysokość wynosi 1104,40 zł. Jako podstawę

prawną decyzji wskazano przepisy art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm. dalej jako ustawa o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy) oraz otrzymaną z IPN Informację z dnia 24.04.2017 r. (decyzja w aktach MSWiA)

Wnioskodawca nie odwoływał się od tej decyzji. (okoliczność niesporna, a nadto dokumentacja w aktach MSWiA)

W dniu 26.05.2022 r. wnioskodawca wystąpił z wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości świadczenia emerytalnego i określenia go w wysokości sprzed obniżenia. (wniosek – k. 7 akt MSWiA)

Zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzją z dnia 28.06.2022 r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. odmówił wnioskodawcy ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej, ponieważ nie zaistniała żadna okoliczność wynikająca z art. 33 ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. (decyzja w aktach MSWiA)

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, do których złożono dokumenty z akt organu rentowego oraz akta osobowe odwołującego na płycie CD. Treść zgromadzonych w sprawie dokumentów nie była kwestionowana przez którąkolwiek ze stron, stąd Sąd nie znalazł podstaw, aby z urzędu odmówić im wiarygodności i mocy dowodowej. Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły również zeznania samego odwołującego, którym Sąd dał wiarę jako komplementarnym z dokumentami osobowymi. Koniecznym staje się też podkreślenie, że organ rentowy nie przedstawił w toku procesu żadnych rzetelnych dowodów na okoliczność przestępczej działalności wnioskodawcy w spornym okresie jego służby w jednostkach wymienionych w treści ustawy zaopatrzeniowej. Przedmiot sporu koncentrował się w istocie wokół oceny, czy służba odwołującego we wskazanym w informacji z IPN okresie była wykonywana na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Wstępnie przypomnieć należy, że w dniu 1 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz.), na mocy której wprowadzono art. 13b ustalający katalog cywilnych i wojskowych instytucji i formacji, w których służba od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. jest uznawana za służbę na rzecz totalitarnego państwa. Ustawa zmieniająca wprowadziła także zasady ustalania wysokości policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej nakazując stosowanie art. 15c i 22a ustawy. Przepisy te stanowią, iż w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4. Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z tymi przepisami nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (art. 15c).

Powołany, a zastosowany wobec wnioskodawcy przepis art. 15c wprowadzono na mocy art. 1 ustawy z 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym i jest to już druga regulacja powodująca obniżenie emerytur osób, które pełniły "służbę w organach bezpieczeństwa PRL", które to pojęcie obecnie zastąpiono pojęciem "służby na rzecz państwa totalitarnego".

Wnioskodawca, na mocy wskazanych przepisów i decyzji wydanej w ich wykonaniu z dnia 6.06.2017 r. został ograniczony w prawach emerytalnych. W ten sposób naznaczono go, jako współuczestnika systemu bezprawia, obniżając jego świadczenie emerytalne bez badania jakichkolwiek czynów i ewentualnej - indywidualnej winy.

Należy w pierwszej kolejności wskazać, że mimo iż wnioskodawca nie odwołał się od decyzji z 6.06.2017 r. obniżającej jego świadczenie emerytalne, która tym samym stała się prawomocna, to fakt ten jednak, wbrew przeciwnym wywiodom pozwanego, nie determinował treści rozstrzygnięcia w n/n sprawie, gdyż przedmiot postępowania w aktualnie badanej sprawie, dotyczy ponownego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego, tj. postępowania zainicjowanego wnioskiem odwołującego się z dnia 26.05.2022 r., rozpoznanego zaskarżoną obecnie decyzją z dnia 28.06.2022 r. wydaną na podstawie art. 33 ustawy zaopatrzeniowej, której treść zakreśliła granice rozpoznania w n/n postępowaniu sądowym.

Analiza przedmiotowej decyzji, tak sentencji jak i uzasadnienia, prowadzi do wniosku, iż zawiera ona rozstrzygnięcie hybrydowe, albowiem stwierdza, że organ emerytalny nie ma podstaw do ponownego ustalenia wysokości, gdyż wnioskodawca nie odwołał się od decyzji z 6.06.2017 r. a także, że organ rentowy jest związany treścią zaświadczenia IPN i musi zgodnie z nim orzekać.

Sąd zważył, że rozstrzygnięcie n/n sprawy winno być oparte o regulację art. 33 ustawy zaopatrzeniowej w brzmieniu z daty wniosku. Przywołaną regulację z art.33 ustawy zaopatrzeniowej (ponowne ustalenie) należy rozumieć analogicznie jak w przypadku art.114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jako nadzwyczajną kontrolę postępowania w tej samej sprawie. Jest to kontrola, która może nastąpić po uprawomocnieniu się decyzji, gdy wystąpią przesłanki warunkujące jej przeprowadzenie (patrz bliżej –R. Gudowska - komentarz do art.114 ustawy o FUS teza I .2,3,4 oraz V.4 , Legalis).

W świetle powyższego, skoro wniosek odwołującego niespornie został złożony po uprawomocnieniu się decyzji z 6.06. 2017 r., to zasadnie w pierwszej kolejności należało zbadać spełnienie przesłanki z art. 33 ust.1 pkt.1 ustawy zaopatrzeniowej.

Wnosząc wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia, odwołujący działał opierając się o zmienioną wykładnię przepisów wynikającą z wytycznych wyrażonych w uchwale Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. (III UZP 1/20), tj. przy przyjęciu, że nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa. Nie chodzi przy tym o sam fakt wydania w/ w uchwały SN w określonej dacie. Wniosek skarżącego sprowadza bowiem kwestię sporną w kierunku wykładni normy prawa materialnego, która ma doprowadzić do weryfikacji decyzji deklaratoryjnej, odmawiającej prawa, które powstało ex lege. Weryfikacji, która jest możliwa także na korzyść uprawnionego do świadczeni (co do zakresu dopuszczalnej weryfikacji patrz także - orz. SN z 29.11.2016 r. II UK 416/15, L.).

Sąd Okręgowy pragnie też zaznaczyć, że analizując powyższą kwestię w całości podzielił argumentację przytoczoną przez Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 19.05.2023 r. w analogicznej sprawie III AUa 285/23, w której analizując w aspekcie powyższego pojęcie „nowości” - Sąd Apelacyjny trafnie przypomniał, że w judykaturze nie ma wątpliwości co do tego, iż „prawidłowa wykładnia obowiązującego przepisu , odmienna od przyjmowanej uprzednio , jest nową okolicznością (...) . Ujawniona po uprawomocnieniu się decyzji stanowi podstawę do wznowienia postępowania (...)” (patrz bliżej – SN uchwała z 26.11.1997 r., III ZP 40/97; co do odmiennej wykładni przepisów jako nowej okoliczności patrz także SN wyrok z 7.06.2022 r., (...) 41/22, L.).

Podzielić także należy stanowisko SN wyrażone w postanowieniu z 29.10.2020 r., III UZP 4/20 (L.), w którym również stwierdzono, że nową okolicznością istniejącą przed wydaniem wzruszanej decyzji organu rentowego jest także nieuwzględnienie , przez organ rentowy obowiązującego standardu konstytucyjnego .

Kierując się powyższymi rozważaniami Sąd Okręgowy stwierdził, że w n/n sprawie spełniony została przesłanka z art. 33 ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej, gdyż wskazane przez wnioskującego okoliczności spełniały warunek „nowości”, o której mowa w przepisie. Nie chodzi bowiem we wniosku o sam fakt podjęcia w określonej dacie uchwały SN, ale o

wykładnię normy art.13 b tejże ustawy, zgodnie z którą dla zastosowania normy art.15c nie można poprzestać na treści zaświadczenia z IPN i samej formalnej przynależności do danej struktury, lecz konieczna jest indywidualna ocena służby danego ubezpieczonego.

W świetle powyższego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie na etapie postępowania sądowego winno nastąpić merytoryczne zbadanie tych okoliczności w aspekcie weryfikacji zastosowania w decyzji z 6.06.2017 r. normy art. 13 b i art. 15 c ustawy zaopatrzeniowej wobec wnioskodawcy.

Sąd Okręgowy zważył zatem, że według uchwały Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 roku wydana w sprawie o sygn. akt III UZP 1/20 kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa określone w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Oznacza to, że należy wykazać, iż funkcjonariusz w swojej służbie w czasach PRL naruszył podstawowe prawa i wolności innych osób, zwłaszcza osób walczących o niepodległość, suwerenność i wolną Polskę. Jeśli nie zostanie to dowiedzione, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na organie emerytalnym, wówczas były funkcjonariusz nie będzie miał automatycznie obniżonego świadczenia. Przy czym sąd nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez IPN zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby, jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów). Informacja o przebiegu służby nie jest władczym przejawem woli organu administracji publicznej, jest oświadczeniem wiedzy i nie rozstrzyga konkretnej sprawy administracyjnej w stosunku do konkretnej osoby (por. w tym zakresie postanowienie SN z 9.12.2011, II UZP 10/11, postanowienie NSA z dnia 12.01.2018, I OSK (...)).

Wobec wnioskującego podstawą prawną decyzji z 6.06.2017 r. organu rentowego o przeliczeniu emerytury policyjnej odwołującego, skutkującą obniżeniem tego świadczenia, był przepis art.15c w zw. z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, (...)Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 708) – zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”, wprowadzone ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. 2270). zwaną dalej „drugą ustawą dezubekizacyjną”.

Zgodnie z art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej: w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi 0% podstawy wymiaru – za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b i 2,6% podstawy wymiaru – za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4. Zgodnie zaś z art. 15c ust. 3 Ustawy zaopatrzeniowej, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Przepis art. 15 c ustawy zaopatrzeniowej wyłącza możliwość uwzględnienia przy ustalaniu wysokości świadczenia okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, jednocześnie ustawowo ustanawia górną, nieprzekraczalną granicę wysokości świadczenia niezależnie od długości okresu „służby na rzecz totalitarnego państwa.”

Przepis art. 15c ustawy zaopatrzeniowej dotyczy „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b”. Z treści przepisu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej wynika, iż za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w wymienionych następnie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach:

Resort (...) Komitetu (...);

Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;

Komitet do (...);

jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3,
a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do dnia 14 grudnia 1954 r.;

służby i jednostki organizacyjne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiedniki terenowe:

nadzorujące prace jednostek wypełniających zadania: wywiadowcze, kontrwywiadowcze, Służby Bezpieczeństwa, czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa, odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w służbie bezpieczeństwa:

Gabinet Ministra Spraw Wewnętrznych,

Główny Inspektorat Ministra Spraw Wewnętrznych, z wyłączeniem Zespołu do spraw Milicji Obywatelskiej w wojewódzkich komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,

Wojskowa Służba Wewnętrzna Jednostek Wojskowych MSW,

Zarząd Ochrony Funkcjonariuszy,

wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze:

Departament I,

Departament II,

Biuro Paszportów, od dnia 1 kwietnia 1964 r.,

Biuro A,

Biuro Szyfrów,

Biuro (...),

wydziały paszportów, od dnia 15 lipca 1964 r.,

Zwiad Wojsk Ochrony P.,

Inspektorat I,

samodzielne grupy specjalne,

wypełniające zadania Służby Bezpieczeństwa:

Departament Ochrony Konstytucyjnego Porządku Państwa,

Departament Ochrony (...),

Departament Studiów i (...),

Departament III,

Departament IV,

Departament V,

Departament VI,

Główny Inspektorat Ochrony (...), od dnia 27 listopada 1981 r.,

Biuro Śledcze,

Departament Społeczno-Administracyjny,

Biuro Studiów Służby Bezpieczeństwa,

Biuro Rejestracji Cudzoziemców,

Zarząd Kontroli (...) G.,

Biuro Ochrony Rządu,

Samodzielna Sekcja Operacyjno-Ochronna,

Inspektorat Operacyjnej Ochrony Elektrowni (...) w Ż.,

wykonujące czynności operacyjno-techniczne niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa:

Biuro (...),

Biuro (...),

Biuro C,

Biuro (...), w tym Zakład (...),

Departament (...), w tym Zakład (...),

Biuro W,

Departament PESEL,

Zarząd Łączności, od dnia 1 stycznia 1984 r.,

Wydział Zabezpieczenia Operacyjnego,

Samodzielna (...) P,

Inspektorat A.-Informacyjny,

odpowiedzialne za szkolnictwo, dyscyplinę, kadry i ideowo-wychowawcze aspekty pracy w Służbie Bezpieczeństwa:

Departament Kadr, z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,

Departament (...) i (...), z wyłączeniem terenowych odpowiedników jako całości w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych,

Zarząd (...)Wychowawczy,

Biuro Historyczne,

Akademia Spraw Wewnętrznych, a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa i naukowo-techniczna pełniąca służbę w Wydziale (...) Państwa Akademii Spraw Wewnętrznych oraz na etatach Służby Bezpieczeństwa, a także słuchacze i studenci, którzy przed skierowaniem do Akademii Spraw Wewnętrznych pełnili służbę, o której mowa w pkt 5 i 6 oraz ust. 2 pkt 1,

Centrum Wyszkożenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w L., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Wyższa Szkoła (...) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w L., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Szkoła Chorążych Biura (...), a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Szkoła Chorążych Milicji Obywatelskiej z siedzibą w W., a w jej ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa, naukowo-techniczna oraz słuchacze i studenci,

Wydział Pracy Operacyjnej w Ośrodku (...) w Ł., a w jego ramach kadra naukowo-dydaktyczna, naukowa oraz naukowo-techniczna,

Samodzielna Sekcja Kadr,

Samodzielna Sekcja Kadr i (...),

Samodzielna Sekcja (...) i Sprawozdawczości,

Samodzielna Sekcja O.-Organizacyjna;

jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej i ich poprzedniczki:

Informacja Wojskowa oraz podległe jej jednostki terenowe, w tym Organa informacji (...) Organizacji (...) oraz Organa informacji Wojskowego Korpusu Górniczego,

Wojskowa Służba Wewnętrzna, w tym Zarząd Wojskowej Służby Wewnętrznej Korpusu (...) Wewnętrznej i Wojsk Ochrony P. i jego poprzedniczki,

Zarząd (...) S. Generalnego Wojska Polskiego,

inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych.

Zgodnie z art. 13b ust. 2 Ustawy, za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się również:

służbę na etacie:

Ministra Spraw Wewnętrznych,

funkcjonariusza nadzorującego służby i jednostki organizacyjne wymienione w ust. 1 pkt 5,

komendanta wojewódzkiego, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw bezpieczeństwa, zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego, miejskiego lub dzielnicowego do spraw

Służby Bezpieczeństwa, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego, miejskiego lub dzielnicowego urzędu spraw wewnętrznych do spraw Służby Bezpieczeństwa,

zastępcy komendanta wojewódzkiego, powiatowego lub miejskiego do spraw polityczno-wychowawczych, zastępcy szefa wojewódzkiego, rejonowego lub miejskiego urzędu spraw wewnętrznych do spraw polityczno-wychowawczych,

oficera szkolenia operacyjnego Służby Bezpieczeństwa w wydziałach kadr i szkolenia komend wojewódzkich Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich urzędach spraw wewnętrznych,

funkcjonariusza w referacie do spraw bezpieczeństwa w wydziale kadr komendy wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej, starszego inspektora przy zastępcy komendanta wojewódzkiego do spraw Służby Bezpieczeństwa,

słuchacza na kursach Służby Bezpieczeństwa, organizowanych przez jednostki i szkoły wchodzące w skład Ministerstwa Spraw Wewnętrznych;

okres odbywania szkolenia zawodowego w szkołach i na kursach Służby Bezpieczeństwa przez funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1;

okres oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, o której mowa w pkt 1 i ust. 1, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawne w kraju lub poza granicami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Zgodnie z art. 13c ustawy zaopatrzeniowej, za służbę na rzecz totalitarnego państwa nie uznaje się służby w rozumieniu art. 13b, która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż w dniu 12 września 1989 r. (pkt 1) oraz której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony (pkt 2).

Zasadniczą kwestią do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie było ustalenie zatem, czy odwołujący w okresie od 16.12.1969 r. do 15.04.1990 r. „pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

W celu ustalenia wysokości emerytury od dnia 1.10.2017 r., organ emerytalny został zobowiązany do wystąpienia do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1. (art.15c ust. 4 i 22 ust. 4) ustawy zaopatrzeniowej, Z treści art. 13 a ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej wynika, iż Informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, zawiera:

- 1) dane osobowe funkcjonariusza, o których mowa w ust. 2;
- 2) wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b;
- 3) informację, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Przedmiotowa informacja o przebiegu służby, jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12. (art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej).

Organ rentowy, będąc związany informacją z IPN z dnia 24.04.2017 r., w której wskazano, że w okresie od 16.12.1969 r. do 15.04.1990 r. odwołujący pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, ustalił ponownie odwołującemu od dnia 1 października 2017 r. wysokość emerytury.

Postępowanie przed sądem (na skutek odwołania od decyzji organu rentowego) nie podlega jednak ograniczeniom dowodowym, co wynika wprost z art. 473 k.p.c., zatem każdy fakt może być dowodzony wszelkimi środkami, które

Sąd uzna za pożądane, Sąd nie jest związany środkami dowodowymi dla dowodzenia przed organami rentowymi. Okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8.04.1999 r., II UKN 69/98, OSNP 2000/11/439). Informacja o przebiegu służby jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c. i mogą być przeprowadzone przeciwko niej przeciwdowody. „Sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa –vide: postanowienie SN z 9.12.2011 r., II UZP 10/11, OSNP 2012, nr 23-24, poz. 298.)

Ustawa zmieniająca z 2016 r. ustawę zaopatrzeniową jest tzw. drugą ustawą dezubekizacyjną. Pierwsza ustawa dezubekizacyjna tj. ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2009 r. Nr 24, poz. 145) wprowadziła do ustawy zaopatrzeniowej art. 15b, którego przepis ust. 1 stanowił, że w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

0,7% podstawy wymiaru – za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990;

2,6 % podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz pkt 2-4.

Organami bezpieczeństwa państwa, w których służba skutkowałą zastosowaniem mniej korzystnego wskaźnika w wysokości 0,7% podstawy wymiaru za każdy rok służby – zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 18.10.2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2141), do której odwołał się ustawodawca były:

Resort (...) Komitetu (...);

Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego;

Komitet do (...);

jednostki organizacyjne podległe organom, o których mowa w pkt 1-3,
a w szczególności jednostki Milicji Obywatelskiej w okresie do 14 grudnia 1954 r.;

instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich, powiatowych i równorzędnych komendach Milicji Obywatelskiej oraz w wojewódzkich, rejonowych i równorzędnych urzędach spraw wewnętrznych;

Akademia Spraw Wewnętrznych;

Zwiad Wojsk Ochrony P.;

Zarząd Główny (...) Wewnętrznej jednostek wojskowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe mu komórki;

Informacja Wojskowa;

Wojskowa Służba Wewnętrzna;

Zarząd (...) S. Generalnego Wojska Polskiego;

inne służby Sił Zbrojnych prowadzące działania operacyjno-rozpoznawcze lub dochodzeniowo-śledcze, w tym w rodzajach broni oraz w okręgach wojskowych;

Zgodnie z art. 2 ust. 3 ww. ustawy, jednostkami Służby Bezpieczeństwa, w rozumieniu ustawy, są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które z mocy prawa podlegały rozwiązaniu w chwili zorganizowania Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami.

Ówczesna nowelizacja skutkowałą obniżeniem emerytury funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa począwszy od dnia 1 stycznia 2010 roku.

W orzecznictwie jednoznacznie stwierdzono, że tak obniżone świadczenie może być niższe od 40% podstawy jego wymiaru, uznając równocześnie, że art. 15b ustawy nowelizującej z 2009 r. nie naruszył zasady równości lub proporcjonalności świadczeń, bowiem tak uzyskane przywileje nie podlegają ochronie z racji działań ukierunkowanych na zwalczanie przyrodzonych praw człowieka i tym samym funkcjonariusze nie mają prawa podmiotowego ani tytułu moralnego domagania się utrzymania przywilejów zaopatrzeniowych za okresy zniewalania dążeń niepodległościowych (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2011 r., II UZP 2/11, OSN 2011 nr 15-16, poz. 210).

W pierwszej ustawie dezubekizacyjnej, w celu wskazania kręgu podmiotowego, do którego odnosi się nowelizacja ustawy zaopatrzeniowej ustawodawca użył zwrotu „osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa”; dalej odwołując się do przepisu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, który wymieniał określone instytucje i formacje. Zwrot „osoba, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa” wyraźnie wskazuje, że dotyczy on każdego funkcjonariusza, który pełnił służbę w wyszczególnionych w art. 2 ww. ustawy instytucjach i formacjach. W drugiej ustawie dezubekizacyjnej ustawodawca wprowadził pojęcie „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Mając na uwadze jedną z zasad techniki prawodawczej, zawartą w § 10 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 283) wg której: do oznaczenia jednakowych pojęć używa się jednakowych określeń, a różnych pojęć nie oznacza się tymi samymi określeniami, stwierdzić należy, iż pojęcie „osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa” nie jest pojęciem tożsamym z pojęciem „osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Nie obowiązuje także zasada wskazująca, iż osoba, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa pełniła jednocześnie służbę na rzecz totalitarnego państwa”, aczkolwiek nie jest wykluczony oczywiście zbieg tych pojęć w stosunku do danej osoby. Skarżący został objęty tzw. pierwszą dezubekizacją.

Ustalić zatem należało, czy odwołujący był funkcjonariuszem, który pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy: „kryterium "służby na rzecz totalitarnego państwa" określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.” – vide: uchwała SN z 16.09.2020 r., III UZP 1/20, LEX nr 3051750) Sam fakt przynależności funkcjonariusza do wymienionych w przepisie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej instytucji lub formacji (kryterium formalne) nie jest zatem wystarczający do uznania, iż dany funkcjonariusz taką służbę pełnił.

W uzasadnieniu uchwały z 16 września 2020 r., III UZP 1/20, SN wskazał na pojęcie "służby na rzecz totalitarnego państwa" sensu stricto i largo i wyjaśnił, iż „pojęcie sensu stricto powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust.

5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r.

Pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu po transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. W tym ujęciu zakres podmiotowy ustawy jest szeroki, gdyż odnosi się przede wszystkim do funkcjonariuszy, którzy pozytywnie zostali zweryfikowani 30 lat temu i dziś są beneficjentami systemu emerytalnego. Tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz. Z uzasadnieniu uchwały SN z 16 września 2020 r., IIII UZP 1/20 wynika jednoznacznie, iż „stwierdzenie pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. nie może być dokonane wyłącznie na podstawie informacji Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (kryterium formalnej przynależności do służb), lecz na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej). Nie bez znaczenia pozostaje także długość okresu pełnienia służby, jej historyczne umiejscowienia w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsce pełnienia służby, zajmowane stanowiska czy stopień służbowy.”

Służbą na rzecz totalitarnego państwa będzie więc taka służba, która polega na realizowaniu i wdrażaniu totalitarnej funkcji państwa. Będzie to więc służba w określonych formacjach, ale tylko taka, która w wymiarze faktycznym będzie polegała na zwalczaniu wszelkich przejawów sprzeciwu wobec rządzącej wówczas klasy politycznej, realizująca jej cele polityczne i naruszająca podstawowe prawa i wolności człowieka. Nie będzie więc taką służbą służba polegająca na zwalczaniu pospolitej przestępczości kryminalnej (nie politycznej), która choć także jest służbą na rzecz państwa, to jednak nie ma na celu umacniania totalitarnej funkcji państwa lecz tylko (aż) zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa w zakresie, np. ochrony życia, zdrowia lub mienia. Taka służba nie jest służbą na rzecz totalitarnego państwa.

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy wskazać należy, że odwołujący służył od 16.12.1969 r. do 31.12.1974 r. w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa K. Miejskiej MO w Ł. na stanowisku oficera techniki operacyjnej, od 14.10.1974 r. do 16.04.1975 r. odbył Kurs (...) Pionu T Służby Bezpieczeństwa w Ł., od 1.01.1975 r. do 31.08.1975 r. służył w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa K. Miejskiej MO w Ł. na stanowisku referenta techniki operacyjnej, od 1.09.1975 r. do 30.06.1983 r. służył w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa K. Miejskiej MO w Ł./Komendy Wojewódzkiej MO w Ł. na stanowisku starszy referent techniki operacyjnej, od 1.09.1984 r. do 26.06.1987 r. był nieetatowym słuchaczem Wyższej Szkoły (...) w Ł., a od 1.07.1983 r. do 15.04.1990 r. służył w Wydziale T Służby Bezpieczeństwa Komendy Wojewódzkiej MO w Ł. na stanowisku starszego inspektora. Jednostki te zostały wymienione w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. Kryterium formalne przynależności do określonej w ustawy zaopatrzeniowej jednostki odwołujący więc spełnił.

Do rozważenia pozostaje, czy służba odwołującego w formacjach była służbą „na rzecz totalitarnego państwa”.

W niniejszej sprawie nie przedstawiono - poza samą informacją IPN o przebiegu służby - jakichkolwiek dowodów (przy czym ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na organie rentowym) na przestępczą działalność odwołującego, ani nie dokonano oceny jego indywidualnych czynów przez ich weryfikację pod kątem naruszania podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu, wobec czego obniżenie należnych świadczeń nie było uzasadnione. Nie można się zgodzić z założeniem, że sam fakt pełnienia służby od 16.12.1969 r. do 15.04.1990 r. w instytucjach i formacjach wskazanych przez ustawę oznacza działalność na rzecz totalitarnego państwa, gdyż oznaczałoby to stosowanie mechanizmu odpowiedzialności zbiorowej.

Nie można zatem apriorycznie zakładać, że każdy funkcjonariusz służb bezpieczeństwa działał na rzecz państwa totalitarnego, gdyż kłóci się to z ideą sprawowania sądowego wymiaru sprawiedliwości, opierającą się na indywidualnej winie i pozostającą w opozycji wobec przyjętej w omawianej ustawie koncepcji odpowiedzialności zbiorowej.

W trakcie służby w Wydziale T SB od 16.12.1969 r. wnioskodawca pracował jako elektronik, a jego praca – o czym odwołujący się zeznał i co znajduje potwierdzenie w opiniach służbowych zalegających w aktach osobowych ubezpieczonego - polegała na tym, że dbał o sprzęt używany do zbierania informacji tajnych, tj. obsługiwał, naprawiał i zajmował się konserwacją sprzętu używanego do inwigilacji. W trakcie tej służby wnioskodawca nie uczestniczył w żadnych działaniach operacyjnych, ani też osobiście nie prowadził żadnych działań inwigilacyjnych, jak również nie zakładał żadnych podsłuchów. Nie ma dowodów na to by odwołujący naruszał prawa człowieka wykonując swoją pracę jako funkcjonariusz MO w charakterze elektronika. Nie ma też dowodów, że wykonywał czynności mające na celu zwalczanie opozycji demokratycznej oraz zwalczanie związków zawodowych, kościoła katolickiego czy mniejszości narodowych w badanym okresie. Pozwany żadnych dowodów na te okoliczności nie zaoferował. Odwołujący zaprzeczył by takie czynności wykonywał, a pozwany nie podważył wartości dowodowej jego zeznań. Z treści dokumentów osobowych wnioskodawcy nie wynika, by w okresie pełnienia służby w MO podjął on bez wiedzy i zgody przełożonych czynną współpracę z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Mając powyższe na uwadze Sąd stwierdził, że przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, aby odwołujący w okresie od 16.12.1969 r. do 15.04.1990 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 15c i 22a w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej. Tym samym nie było podstaw to przeliczenia jego emerytury na podstawie wspomnianych przepisów. Nie mają one bowiem w ogóle zastosowania do sytuacji faktycznej odwołującego.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekając, jak w punkcie 1 sentencji wyroku, jednocześnie mając na uwadze, że wnioskodawca żądał w odwołaniu, aby ponowne przeliczenie wysokości jego emerytury policyjnej z pominięciem art. 15 c ustawy zaopatrzeniowej nastąpiło z uwzględnieniem daty złożenia wniosku o ponowne przeliczenie jego emerytury, tj. 26.05.2022 r.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz.U. z 2015r., poz. 1800).